

Asia: VN/23778/2022

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen materiaaliselosteesta

1. Asetuksen yleinen palaute

a. Onko asetuksessa kuvattu materiaaliselosteen laadinnan menetelmä selkeä ja ymmärrettävä?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Ei: Valtaosin kuvattu menetelmä on selkeä ja ymmärrettävä. Kuitenkin paikoin materiaaliselosteen sisältämien tietojen osalta on vaikea ymmärtää, mitä lopputuloksessa tulee esittää. Näistä kuitenkin tarkemmat kommentit pykäläkohtaisesti.]

b. Onko asetuksessa esitetty menetelmä mielestäsi tarpeeksi kattava, jotta sen avulla saadaan käsitys rakennusten materiaali-virroista Suomessa?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Ei: Materiaaliselosteesta kertyvä tieto materiaali-virroista jää valitettavasti kovin karkealle ja yleiselle tasolle, koska selosteen laadinta on rakennettu kansallisen päästötietokannan geneeristen tuotteiden varaan. Mitä enemmän käytössä olisi todellisten tuotteiden vastaavia tietoja, saataisiin paljon tarkempaa ja kohdennetumpaa tietoa rakennusten materiaali-virroista. Jos tavoitteena on ainoastaan yleisellä tasolla ja laajasta otannasta seurata esimerkiksi erilaisten materiaalien alkuperien käytön kehittymistä rakentamisessa, siihen nykyisen kaltainen materiaaliseloste tuottanee tietoa riittäväällä tarkkuudella. Tarkemmilla tiedoilla materiaaliselostetta voitaisiin hyödyntää myös kohdekohtaisten materiaali-virtojen hallintaan.]

c. Onko asetuksessa esitetty menetelmä mielestäsi sekä uusille että korjattaville rakennuksille?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Kyllä: Materiaaliselosteen laadinta onnistuu esitetyllä menetelmällä samaan tapaan sekä uusille että korjattaville rakennuksille.]

d. Soveltuuko asetuksessa esitetty menetelmä mielestäsi käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana ennen rakentamisluvan hakemista?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Kyllä: Asetuksen kuvaamalla menetelmällä, kun hyödynnetään kansallista päästötietokantaa, se soveltuu hyvin käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana.]

e. Muita yleisiä kommentteja:

Ajatus materiaaliselosteesta on hyvä ja kannatettava, koska se voisi parhaimmillaan tarjota kattavat lähtötiedot rakennuksen tuotteista moniin rakentamisen ja rakennuksen ylläpidon tarpeisiin ja edistäisi tehokkaasti rakennuslain tavoitteiden toteutumista. Sen vuoksi materiaaliseloste sinällään

kannattaa toteuttaa, huomioiden kuitenkin mahdollisuuksien mukaan seuraavaksi esitetyt kommentit.

Asetuksessa ja sen perustelumuistiossa tuodaan esille, että materiaaliselosteen tavoitteena on edistää rakentamisen kiertotaloutta, materiaalivirtojen hyödyntämistä, elinkaariominaisuuksien arviointia sekä käyttö- ja huolto-ohjeen laatimista. Selosteen laadinta on kuitenkin rakennettu kansallisen päästötietokannan generisten tuotteiden varaan, jolloin iso osa selosteen potentiaalista jää hyödyntämättä ja täten myös tavoitteet osin saavuttamatta. Asetuksessa tai vähintään sen perustelumuistiossa olisi hyödyllistä tuoda esille suositus siitä, että viimeistään toteumavaiheessa käytetään todellisten tuotteiden arvoja, jos niitä on saatavilla. Kun käytetään todellisten tuotteiden arvoja ja tietoja, tiedetään rakennuksesta tarkasti, mitä tuotteita ja materiaaleja se sisältää, millaisia elinkaariominaisuuksia tuotteilla on, sekä saadaan lähtötiedot käyttö- ja huolto-ohjeeseen. Todellisten tuotteiden hyödyntäminen edistäisi myös ilmast selvityksen ja rakennuslain tavoitteita vähähiilisuuden osalta, kannustaen esimerkiksi tuotetoimittajia kehittämään vähähiilisempiä tuotteita.

2. Kommentit asetusluonnoksen pykäliin

1 § Rakennuksen materiaaliseloste

Pykälässä ja vastaavassa perustelumuistion kohdassa mainitaan, että asetuksessa käsitellään selosteen säilyttämistä. Siihen ei kuitenkaan palata 1 §:n mainintaa lukuun ottamatta ollenkaan.

2 § Materiaaliselosteen laadinta ja päivittäminen

Yhteentoimivuus ja koneluettavuus on määritelty perustelumuistiossa liian väljästi. Yhteentoimivuus ja koneluettavuus tulisi määrittää siten, että data on metatietojen avulla jäsenneyssä rakenteessa. Esimerkki tällaisesta rakenteesta on JSON- tai XML-formaatti. Erikseen tulisi mainita, että PDF-dokumentti sellaisenaan ei ole rakenteisesti koneluettava ja siten tietojärjestelmien välillä yhteentoimiva.

Perustelumuistio kuvaa, että materiaaliseloste on päivitettävä vastaamaan toteutusta, tuoden esimerkkinä tapauksen, jossa ulkoseinäelementin materiaaleissa on tapahtunut muutoksia hankintavaiheen kilpailutuksen myötä verrattuna suunnitteluvaiheen tietoihin. Tässä kohdassa olisi hyödyllistä tuoda esille suositus, että toteumamallin myötä materiaaliseloste päivitetään vastaamaan todellisten tuotteiden arvoja, silloin kun niitä on saatavilla. Perustelut tälle on kuvattu aiemmin.

3 § Rakennusosat

-

4 § Rakennusosien sisältämät materiaalit

Pykälän ja perustelumuistion avulla on vaikea ymmärtää, halutaanko materiaalit luetteloida selosteeseen rakennusosittain vai rakennuksen ja rakennuspaikan tarkkuudella. Jos tarkoitus on

luetteloida materiaalit rakennuksen ja rakennuspaikan tarkkuudella, voisi sitä tarkentaa asetukseen ja perustelumuistioon. Asetuksessa pykälän 5 ensimmäisen kappaleen muotoilu olisi selkeämpi myös pykälässä 4.

Perustelumuistion kuvaukset rakennusosien sisältämistä useammista materiaaleista ja rakennusosien vaihdoista ovat selkeät.

Asetus tai perustelumuistio ei ota kantaa, mistä materiaalitietojen tulisi olla peräisin, jos käytetään todellisten tuotteiden arvoja. Mukaan kannattaisi ottaa alkuperätietoja vastaava maininta "yleisesti hyväksyttyä menetelmää käyttäen määritelyihin tuotekohtaisiin materiaalitietoihin".

Materiaaleissa tulee ilmoittaa myös asemakaava-alueelle istutettujen puiden paino. Asetus tai perustelumuistio ei ota kantaa tarkemmin, miten ja missä elinkaaren vaiheessa puun paino tulee määrittää. Mahdollisesti pykälässä tulisi olla maininta ilmast selvityksen istutettua puustoa koskevaa pykälää vastaavasti "puiden painon arvioinnin on perustuttava puiden lukumäärään ja kansallisen päästötietokannan perusteella määritetyille painotiedoille

5 § Materiaalien alkuperä

Esimerkki useampaa materiaalin alkuperäluokkaa sisältävästä tuotteesta on selkeä.

Perustelumuistio tarkentaa, että alkuperätiedot tulisi tarvittavilta osin päivittää käyttämällä rakennustuotteiden tarkkoja materiaalien alkuperätietoja. Samainen suositus kannattaisi viedä myös pykälään 4.

6 § Materiaaliselosteen tietojen ilmoittaminen

-

Putkonen-Hegazi Päivi
Rakennustietosäätö RTS sr